

FIȘA DISCIPLINEI

DISCIPLINA: ISTORIA ȘI FILOSOFIA RELIGIILOR

Pr. Prof. dr. Nicolae Achimescu

Anul III PASTORALĂ

I. FINALITĂȚI:

Cunoașterea contextului general în care au apărut, au evoluat și s-au manifestat de-a lungul timpului vechile religii antice, ca și a contextului în care creștinismul s-a impus în fața acestora; clarificarea elementelor care particularizează aceste religii în raport cu creștinismul.

II. OBIECTIVE SPECIFICE:

1. Raportarea la sacru în arealul marilor religii antice;
2. Cunoașterea particularităților comunitare, a structurilor rituale și concepțiilor despre divinitate, om și lume ale religiilor antice, așa cum sunt redate în miturilor lor fundamentale;
3. Identificarea conceptelor și mentalităților din spațiul religios antic care au facilitat proliferarea și triumful creștinismului în fața păgânismului milenar;
4. Studiul tuturor religiilor popoarelor reprezentative la nivelul Antichității;
5. Tematizarea problemelor structurale de importanță majoră pentru fiecare religie în parte: izvoare și literatura sacră, divinități și semnificații, morală, cult, magie și mantică, eshatologie și ritualuri funerare, iar în anumite cazuri inclusiv abordări dintr-o perspectivă filosofico-religioasă;
6. Evaluarea comportamentului religios al omului antic, al mentalităților și valorilor sale religios-morale, comparativ cu omul de astăzi.

III. **MODALITĂȚI DE REALIZARE:** expunerea, problematizarea, analiza evenimentelor, studiul de caz (în anumite situații).

IV. EVALUAREA STUDENȚILOR:

1. Evaluare parțială (formativă), cu măsuri de ameliorare, realizată prin aprecierea răspunsurilor orale, în urma aplicațiilor de la fiecare capitol;
2. Evaluare finală (sumativă = cumulativă), realizată prin examen sau colocviu.

V. TEMATICA PRELEGERILOR

SEMESTRUL I

1. Introducere în studiul istoriei și filosofiei religiilor
2. Literatura sacră și morala vechilor egipteni
3. Divinități și semnificațiile lor în Egiptul antic
4. Locuri de cult și sacerdoțiu. Sărbători, mantică și magie la vechii egipteni
5. Cultul morților și destinul sufletului după moarte în religia vechilor egipteni
6. Religia sumeriană
7. Religia babiloniană și asiriană
8. Religia popoarelor vest-semitice: canaaneeni, fenicieni și aramei
9. Religia hitiților
10. Religia indo-iraniană din perioada prezoroastriană
11. Zoroastrismul: istorie și actualitate
12. Religia minoică și miceniană; religia în poemele homerice și în opera lui Hesiod
13. Religia greacă în perioadele arhaică și clasică
14. Religiile de mistere și filosofia religioasă. Declinul și sfârșitul religiei grecești

SEMESTRUL II

15. Religia romanilor: izvoare, divinități și morală
16. Locuri de cult, sacerdoțiu, magie și cultul morților la vechii romani
17. Infuzia elementului religios grecesc și oriental; cultul imperial. Decăderea și sfârșitul religiei romane
18. Religia geto-dacilor: izvoare și divinități
19. Cult și eshatologie la geto-daci
20. Reminiscente geto-dacice în credințele populare românești
21. Religia în evlavia populară elenistă
22. Misterele eleniste orientale
23. Filosofia religioasă în perioada elenistă
24. Gnosticismul, maniheismul și mandeismul
25. Religia populațiilor germanice
26. Religia celților
27. Religia vechilor popoare slave
28. Religia popoarelor precolumbiene

VI. BIBLIOGRAFIE

1. Abbat, Simoni M., *Aztecii*, București, trad. rom., 1979;
2. Achimescu, Nicolae, *Istoria și filosofia religiilor*, vol. I, *Religii ale lumii antice*, București, 2015;
3. Autran, Ch., *Mithra, Zoroastru și istoria ariană a creștinismului*, trad. rom., Oradea, 1995;

4. Bălașa, Dumitru, *Dacii de-a lungul mileniilor*, București, 2000;
5. Balca, N., *Istoria filosofiei antice*, București, 1982;
6. Bejan, Adrian/Măruia, Liviu, *Civilizația geto-dacilor. Spiritualitatea*, Timișoara, 2008;
7. Berciu, D., *Lumea celților*, București, 1970;
8. Bonnard, A., *Civilizația greacă*, vol. I-III, trad. rom., București, 1967 - 1969;
9. Brentjes, B., *Civilizația veche a Iranului*, trad. rom., București, 1976;
10. Burkit, Francis C., *Biserica și gnoza*, trad. rom., București, 2008;
11. Burland, C. A., *Popoarele Soarelui*, trad. rom., București, 1981;
12. Cary, M./Scullard, H. H., *Istoria Romei până la domnia lui Constantin*, trad. rom., București, 2008;
13. Crișan, I.H., *Civilizația geto-dacilor*, vol. I-II, București, 2008;
14. Crișan, I.H., *Spiritualitatea geto-dacilor*, București, 1986;
15. Culianu, Ioan Petru, *Arborele Gnozei. Mitologia gnostică de la creștinismul timpuriu la nihilismul modern*, Iași, 2005;
16. Culianu, Ioan Petru, *Gnosticism și gândire modernă: Hans Jonas*, Iași, 2006;
17. Cumont, F., *Religiile orientale în păgânismul roman*, trad. rom., București, 2008;
18. Daniel, C., *Civilizația Egiptului antic*, București, 1976;
19. Daniel, C., *Civilizația feniciană*, București, 1979;
20. Daniel, Constantin, *Cultura spirituală a Egiptului antic*, București, 1985;
21. Daniel, Constantin, *Gândirea egipteană antică*, București, 2008;
22. De Beausobre, Isaac, *Maniheismul - Principiile, dogmele și morala*, trad. rom., București, 2010;
23. Deshayes, J., *Civilizațiile Vechiului Orient*, București, I-III, 1976
24. Devambez, P. (ș.a.), *Enciclopedia civilizației grecești*, trad. rom., București, 1970;
25. Drâmba, Ovidiu, *Istoria culturii și civilizației*, I-III, București, 1985 ș.u. ;
26. Dunăre, N., *Civilizația tradițională românească în curbură carpatică nordică*, București, 1984;
27. Eliade, M., *Cosmologie și alchimie babiloniană*, Iași, 1991;
28. Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, București, 2002;
29. Eliade, Mircea, *Tratat de istorie a religiilor*, București, 2013;
30. Filoramo, Giovanni, (coord.), *Istoria religiilor*, vol. I, *Religiile antice*, trad. rom., Iași, 2008;
31. Filoramo, Giovanni, (coord.), *Istoria religiilor*, vol. V, *Religiile Americii precolumbiene și ale populațiilor indigene*, trad. rom., Iași, 2010;
32. Finley. M.I., *Vechii greci*, trad. rom., București, 1974;
33. Frédouille, J.-Cl., *Enciclopedia civilizației și artei romane*, trad. rom., București, 1974;
34. Ghinoiu, Ion, *Sărbători și obiceiuri românești*, București, 2007;
35. Grec, Ioan Marius, *Zamolxis. Realitate și mit în religia geto-dacilor*, Iași, 2009;
36. Grigorescu, D., *Druzii și lumea lor enigmatică*, București, 2003;
37. Hart, George, *Dicționarul zeilor și zețelor Egiptului Antic*, trad. rom., București, 2004;
38. Herseni, T., *Forme străvechi de cultură populară românească*, Cluj Napoca, 1977;

39. Hubert, H., *Celții și civilizația celtică*, trad. rom., București, 1983;
40. Ionescu, A., *Mitologia slavilor*, București, 2000;
41. Lehmann, H. (ed.), *Civilizațiile precolumbiene*, trad. rom., București, 1995;
42. Loisy, A., *Misteriile Antichității*, trad. rom., București, 2012;
43. Loisy, A., *Misteriile păgâne și misterul creștin*, trad. rom., București, 1996;
44. Matei, H.C., *Civilizația Romei antice*, București, 1980;
45. Matei, H.C., *O istorie a Romei antice*, București, 1979;
46. Matei, H., *Maiășii*, București, 1967;
47. Matie, M. E., *Civilizația asiro-babiloniană*, București, 1981;
48. Matie, M. E., *Miturile Egiptului antic*, trad. rom., București, 1958;
49. Matie, M.E., *Miturile Egiptului antic*, București, 1958;
50. Moret, Alexandre, *Misteriile egiptene*, trad. rom., București, 2006
51. Moscati, S., *Lumea fenicienilor*, trad. rom., București, 1975;
52. Moscati, S., *Vechile civilizații semite*, trad. rom., București, 1975;
53. Mușu, Gh., *Din mitologia tracilor*, București, 1982;
54. Negoită, Athanasie, *Gândirea hitită în texte*, București, 1986;
55. Negoită, Athanasie, *Gândirea asiro-babiloniană în texte*, București, 1975;
56. Nicolaescu-Plopșor/D., Wolski, W., *Elemente de demografie și ritual funerar la populațiile vechi din România*, București, 1975;
57. Otto, W.F., *Zei Greciei. Imaginea divinității în spiritualitatea greacă*, trad. rom., București, 1995;
58. Piatkovski, A., Banu, I., *Filosofia greacă până la Platon*, București, 1979;
59. Ranovici, A.B., *Elenismul și rolul său istoric*, București, 1953;
60. Reimschneider, M., *Lumea Hitiților*, trad. rom., București, 1967;
61. Rogoz, Viorel, *Familia în credințe, rituri, obiceiuri*, Satu Mare, 2002;
62. Schliemann, H., *Pe urmele lui Homer*, vol. I-II, trad. rom., București, 1979;
63. Schneider, W., *Omniprezentul Babilon*, trad. rom., București, 1968;
64. Spence, Lewis, *Mituri precolumbiene*, trad. rom., București, 2011;
65. Tardieu, M., *Maniheismul*, trad. rom., Timișoara, 1995;
66. Tudor, D., (coord.), *Enciclopedia civilizației romane*, București, 1982.
67. Turcan, R., *Culte orientale în lumea romană*, trad. rom., București, 1998;
68. Vaillant, G., *Civilizația aztecă*, trad. rom., București, 1964;
69. Vasilescu, Emilian, *Istoria religiilor*, București, 1982;
70. Vernant, J.-P., *Mit și gândire în Grecia antică*, trad. rom., București, 1995;
71. Vernant, J.-P., *Mit și religie în Grecia antică*, trad. rom., București, 1995;
72. Vulcănescu, R., *Mitologie română*, București, 1987;
73. Vulcănescu, R., *Incașii*, București, 1970;
74. Zamorovsky, I., *Din tainele Imperiului hitit*, Iași, 1980.

Anul IV PASTORALĂ

I. FINALITĂȚI:

Familiarizarea cu marile religii contemporane și cu unele sisteme filosofico-religioase specifice acestora, ca și evaluarea acestora dintr-o perspectivă creștină acolo unde este cazul.

II. OBIECTIVE SPECIFICE:

1. Identificarea conceptelor fundamentale ale marilor religii contemporane și înțelegerea acestora în contextul religios-cultural specific;
2. Înțelegerea modului în care religiile și culturile necreștine percep raportarea la sacru și realizarea idealului uman în această viață: particularități privind calea spre mântuire și mijloacele de realizare a acesteia;
3. Familiarizarea cu principiilor doctrinare, morale și filosofice specifice fiecărei religii în parte și înțelegerea impactului pe care marile religii contemporane îl au asupra omului și societății din spațiul spiritual respectiv;
4. Identificarea valorilor religios-morale comune marilor religii contemporane în vederea dezvoltării unui dialog interreligios eficient;
5. Studiarea unor mari religii contemporane: hinduismul, budismul, confucianismul, daoismul, șintoismul, iudaismul și islamul, ca și a modului în care creștinismul se raportează la valorile acestor religii;
6. Analiza textelor sacre, conceptelor teologice și filosofice ale religiilor menționate pentru a cunoaște modul în care ele se reflectă în planul vieții religioase cotidiene, în organizarea socială și în perspectiva mântuirii;
7. În anumite cazuri, analiza din perspectivă fenomenologică a unor elemente fundamentale ale religiilor tratate.

III. MODALITĂȚI DE REALIZARE: expunerea, problematizarea, analiza evenimentelor, studiul de caz (în anumite situații).

IV. EVALUAREA STUDENȚILOR:

1. Evaluare parțială (formativă), cu măsuri de ameliorare, realizată prin aprecierea răspunsurilor orale, în urma aplicațiilor de la fiecare capitol;
2. Evaluare finală (sumativă = cumulativă), realizată prin examen oral și scris.

V. TEMATICA PRELEGERILOR

SEMESTRUL I

1. Introducere în religiile și spiritualitatea Indiei și Extremului Orient
2. Hinduismul: literatura sacră, divinități și semnificații
3. Etapele vieții (*ashrama*) unui hindus și eliberarea (*moksa*) ca „mântuire”
4. Sisteme filosofico-religioase hinduse: *Vedanta*, *Mimamsa*, *Samkhya*, *Yoga*, *Vaisheshika* și *Nyaya*
5. Cultul în hinduism
6. Hinduismul ca sistem social. Regimul castelor
7. Buddha și evoluția istorică a budismului
8. Viața și existența lumii în învățătura lui Buddha: suferința, efemeritatea lumii, doctrina non-eului, condiționismul absolut
9. Budismul Hinayana și Mahayana
10. Morala, asceza și monahismul budist
11. Ce este și cum funcționează relația dintre karma și reîncarnare din perspectivă hinduistobudistă
12. Confucianismul
13. Taoismul
14. Șintoismul

SEMESTRUL II

15. Introducere în religiile avraamice: iudaism, creștinism și islam
16. Iudaismul: istorie și semnificații
17. Izvoare ale iudaismului: Biblia ebraică, Talmudul, Midraș, Midrașim-uri, Halakha și Haggada
18. Morala și filosofia iudaică
19. Mistica iudaică
20. Cultul iudaic: sinagoga, rabinatul, rituri și sărbători. Eshatologia și cultul morților
21. Profiluri ale iudaismului contemporan: iudaismul ortodox, reformator, conservator și secular
22. Mahomed și învățătura sa
23. Coranul și Sunna. Sharia și dreptul islamic
24. Sectele islamice: sunnismul și šiismul
25. Viața rituală și comunitară islamică
26. Filosofia și mistica islamică
27. Evoluții istorice, religioase și politice în spațiul islamic. Islamul în Occident
28. Dialogul creștinismului cu religiile necreștine

VI. BIBLIOGRAFIE

1. Achimescu, N., *Budism și creștinism. Considerații privind desăvârșirea omului*, Iași, 1999;
2. Achimescu, Nicolae, *India. Religie și filosofie*, Iași, 2001;
3. Achimescu, Nicolae, *Religii în dialog*, Iași, 2006;
4. Achimescu, Nicolae, *Universul religios în care trăim*, București, 2013;
5. Angheliescu, Nadia, *Identitatea arabă: istorie limbă, cultură*, Iași, 2009;
6. Angheliescu, Nadia, *Introducere în islam*, Iași, 2014;
7. Azria Régine, *Iudaismul*, trad. rom., București, 2000;
8. Benjamin, Lya/Cajal-Marin, Irina/Kuller Hary, *Mituri, rituri și obiceiuri rituale iudaice*, București, 1994;
9. Biardeau, Madeleine, *Hinduismul. Antropologia unei civilizații*, trad. rom., București, 1996;
10. Brusanowski, Paul, *Religie și stat în Islam. De la teocrația medineză instituită de Muhammad la Frăția musulmană din perioada interbelică*, București, 2009;
11. Carrithers, Michael, *Buddha*, trad.rom, București, 1996;
12. Chévalier, Jean, *Sufismul. Doctrină, ordine, maestri*, trad. rom., București, 2002;
13. Coomaraswamy, Ananda K., *Hinduism și budism*, trad. rom., Iași, 1997;
14. Corbin, Henry, *Istoria filosofiei islamice*, trad. rom., București, 2008;
15. Delumeau, Jean, *Religiile lumii*, trad. rom., București, 1996;
16. Deussen, P., *Filosofia Upanișadelor*, trad. rom., București, 1994;
17. Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, București, 2002;
18. Eliade, Mircea, *Patañjali și Yoga*, trad. rom., București, 1992;
19. Eliade, Mircea, *Tehnici Yoga*, trad. rom., București, 2010;
20. Eliade, Mircea, *Yoga – problematica filozofiei indiene*, Craiova, 1991;
21. Eliade, Mircea, *Yoga. Nemurire și libertate*, trad. rom., București, 1993;
22. Filliozat, J., *Filozofiile Indiei*, trad. rom., București, 1993;
23. Filoramo, Giovanni, (coord.), *Istoria religiilor*, vol. IV, *Religiile Indiei și Orientului Îndepărtat*, trad. rom., Iași, 2010;
24. Filoramo, Giovanni, *Istoria Religiilor*, vol. III, *Religiile dualiste. Islamul*, Iași, 2009;
25. Fitzgerald, C. P., *Istoria culturală a Chinei*, trad. rom., București, 1998;
26. Franck, Adolph, *Doctrina Kabbalei. Filosofia religioasă a evreilor*, trad. rom., București, 2013;
27. Gernet, Jacques, *Lumea chineză*, trad. rom., București, 1985;
28. Goetschel, Roland, *Kabbala*, trad. rom., Timișoara, 1992;
29. Granet, Marcel, *Gândirea chineză*, trad. rom., București, 2006;
30. Hadas, Lebel Mireille/Starobinski Safran, Esther, *Incursiuni în iudaismul antic*, trad. rom., București, 2005;
31. Idel, Moshe, *Hasidismul între extaz și magie*, trad. rom., București, 2001;
32. Johnson, Paul, *O istorie a evreilor*, trad. rom., București, 2005;

33. Kaltenmark, Max, *Lao zi și daoismul*, trad. rom., București, 1996;
34. Lammens, Henri, *Islamul, credințe și instituții*, trad. rom., București, 2003;
35. Lancaster, Brian, *Elemente de iudaism*, trad. rom., București, 1995;
36. Lao Zi, *Cartea despre Dao și Putere (Dao De Jing)*, trad. rom., București, 1998;
37. Levi, Adrian și Dana, *Fundamentele iudaismului*, Antet XX Press, 2011;
38. Luizard, Pierre-Jean, *Modernizarea țărilor islamice. Procesul de laicizare și regimurile autoritare implicate*, trad. rom., București, 2008;
39. Masson-Oursel, P./Willman-Grabowska, H. de/Stern, Philippe, *India antică și civilizația indiană*, trad. rom., București, 2006;
40. Matei, Mihaela, *Islamul politic și democrația, între reformă, interpretare și jihad*, București, 2011;
41. Matsunaga, D./Matsunaga, A., *Foundation of Japanese Buddhism*, 2 vols., Los Angeles/Tokyo, 1974;
42. Mirahorian, Dan, *Introducere la Lao zi, Cartea căii și virtuții*, București, 1993;
43. Pelissero, Alberto, *Introducere în hinduism*, trad. rom., Iași, 2014;
44. Reșceanu, *Islamul între istorie și modernitate*, Craiova, 2007;
45. Robinet, Isabelle, *Istoria daoismului de la origini până în secolul XIV*, trad. rom., București, 2005;
46. Rogerson, Barnaby, *Moștenitorii profetului Mahomed. Cauzele schismei dintre șiiți și sunniți*, trad. rom., Iași, 2007;
47. Rus, Remus, *Istoria filosofiei islamice*, București, 1994;
48. Scholem, Gershom, *Studii de mistică iudaică*, trad. rom., București, 2000;
49. Schuon, Frithjof, *Să înțelegem islamul. Introducere în spiritualitatea musulmană*, trad. rom., București, 1994;
50. Tămaș Cristian, *Crize contemporane: ofensiva islamului*, Iași, 2004;
51. Vallé Poussin, Louis De La, *Brahmanismul*, București, 2001;
52. Wats, Allan W., *Calea Zen*, trad. rom., București, 1997;
53. Watts, Alan, *Dao: calea ca o curgere de apă*, trad. rom., București, 1996;
54. Zimmer, Heinrich, *Filozofile Indiei*, trad. rom., București, 1997.